

III RIIGIKOGU

8. istungjärk. Protokoll nr. 200 (1).

1929.

III Riigikogu koosolek 15. jaanuaril 1929
kell 17.

Kokku on tulnud 90 Riigikogu liiget.

Valitsuse looshis: raha- ja kaubandus-
tööstusminister **A. Oinas**, sõjaminister **M. Juhkam**, teedeminister **O. Köster**, välis-
minister **J. Lattik**, põllutööminister **K. Soonberg**, sise- ja kohtuminister **T. Kalbus**,
töö-hoolekande- ja haridusminister **L. Johanson**.

Päevakord:

1. Seadus agronoomilise nõuande korraldamiseks maa- ning jaoskonna agronoomide võrgu kaudu — Th. Pooli, A. Lauri ja J. Vainu ettepanek.

2. Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise lihtsustamise seadus — O. Tief'i, A. Lauri, G. Lorenz'i ja J. Saare ettepanek.

3. Maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus nr. 4 — V. Vessart'i, J. Teetsov'i, K. Tonkman'i, M. Laarman'i ja R. Vreeman'i ettepanek.

4. Vabariigi Valitsuse vastamine Eesti tööliste partei Riigikogu rühma arupärimisele raudteeteenistuses ettetulnud korravastaste nähtuste üle.

5. Vabariigi Valitsuse vastamine põllumeeste kogude Riigikogu rühma arupärimisele põllupidajate ikaldusekahjude puuduliku hindamise asjas.

6. Riigi kunsttööstusekooli seadus — hariduskomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab esimees **K. Einbund**.

Sekretäri kohal sekretär **A. Tammann**.

Koosolek algab kell 17.21 min.

1. Päevakorra Juhataja K. Ein-
muutmine ja bund: Riigikogu koos-
täiendamine. olek ja 8. istungjärk on
avatud. Päevakorra juures
oleks minul Riigikogule ette kanda järgmist:
päevakorra 5. punkt — Vabariigi Valitsuse
vastamine põllumeeste kogude Riigikogu rühma
arupärimisele põllupidajate ikaldusekahjude
puuduliku hindamise asjas — jääb päevakor-
rast ära. Eksituse pärast ei ole tähele pandud,
et sellele arupärimisele vastamiseks ei ole

tähtaeg möödunud. Arupärimine võeti vastu
19. detsembril 1. a. ja nimekirja sattus see
päevakorra-punkt puht-mehaaniliselt, kui aru-
pärimine eelmisest istungjärgust, mis oleks
pidanud tulema vastamisele istungjärgu al-
gul, mispärast tähtaega eriti silmas ei peetud.
Sel põhjusel jääb punkt 5. päevakorrast
välja.

Päevakorda võetakse nähtava ena-
musega M. Martinson'i (põl) ja J. Fuks'i
(as) ettepanekul 1. punktiks komisjonide
täiendavad valimised.

2. Teadaand-
mine M.
Krents'i Eesti
tööliste partei
Riigikogu
rühmast väl-
jaastumise
ning Riigiko-
gusse erapoo-
letuna edasi-
jäämise kohta.

Sekretär **A. Tam-**
mann: Rkl. Krents tea-
tab, et ta on välja astunud
Eesti tööliste partei Riigi-
kogu rühmast ja jääb Riigikokku täiesti erapoo-
letuna.

3. Teadaand-
mine Riigikogu
liikmete
koosolekuilt
puudumiste
kohta det-
sembrikuul
1928.

Sekretär **A. Tam-**
mann kannab ette tähen-
datud teadaande (vaata ot-
suste prot. nr. 200 (1),
lisa nr. 2.).

4. Eesti töö-
liste partei
Riigikogu
rühma era-
korraline
teadaanne.

A. Sprenk (tp) (erak-
tead.): Täna andsin Riigikogu juhatausele järgmise teadaande: „Eesti tööliste partei Riigikogu rühma nimel teatan, et rühmal praeguse Eesti tööliste partei ega selle keskkomiteega mingisugust siduvust ei ole. Rühm jääb aga edasi Riigikogusse senise nime all.“ (K. Päts, põl: Tähendab, parteita rühm!)

5. Komisjonide
täiendavad
valimised.

Nähtava enamusega
valitakse: rahaasjanduse
komisjoni J. Lehtman'i
aselele A. Laur (as); raha-
asjanduse komisjoni (laiendatud koosseisus)
A. Lauri aselele G. Lorenz (as); maako-
misjoni K. Tamme aselele J. Hünerson

(põl) ja M. Hellman'i asemele Th. Pool (töer); sotsiaalkomisjoni A. Schulbach'i asemele M. Hellman (töer); koosseisu komisjoni M. Juhkami asemele A. Anderkopp (töer); omavalitsuse komisjoni J. Sikkar'i asemele J. Saar (as); riigi majapidamise aruande komisjoni M. Juhkami asemele A. Schulbach (töer).

6. Seadus agronoomilise nõuande korraldamiseks maa- ning jaoskonna agronoomide võrgu kaudu — Th. Pooli, A. Lauri ja J. Vainu ettepanek.

A. Lauri (as) ettepanekul otsustatakse nähtava enamusega anda seaduseelnõu maakomisjoni.

7. Riigimaade põliseks tarvitamiseks ja omanduseks andmise lihtsustamise seadus — O. Tief'i, A. Lauri, G. Lorenz'i ja J. Saare ettepanek.

A. Lauri (as) ettepanekul otsustatakse nähtava enamusega anda seaduseelnõu sisuliseks kaalumiseks maakomisjoni ja juriidilise külje kaalumiseks üldkomisjoni.

8. Maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus nr. 4 — V. Vessart'i, J. Teetsov'i, K. Tonkman'i, M. Laarman'i ja R. Vreeman'i ettepanek.

A. Sternfeldt (krst): Käesolev seaduseelnõu ei sisalda midagi rohkem kui miinimumi sellest, mis kristlik rahvaerakond on pidanud alaliselt oma õigustatud nõudmiseks nii eelmises kui ka praeguses Riigikogus. Eelmises Riigikogus oli seaduslikul teel kogudustele maid tagasi antud 75 ha ühes

hoonetega. See norm vähendati aga praeguses Riigikogus 50 hektaarini, hoolimata kristliku rahvaerakonna protestist, vähendati just põllumeeste kogudesse kuuluva Riigivanema härra Teemandi valitsuse ajal. Ühtlasi andis kristlik rahvaerakond põllumeeste valitsuse ajal sisse seaduseelnõu...

Juhataja **K. Einbund**: Rkl. Sternfeldt, ma ei saa praegu sõna anda sisuliselt, sest iga päevakorda võetud esitise ja seaduseelnõu kohta otsustab Riigikogu kõigepealt, kas

esitise arutamisele või seaduseelnõu I lugemisele minna või neid enne komisjoni anda.

A. Sternfeldt (krst): Ma panen ette, anda seaduseelnõu komisjoni, aga põhjendan ka seda. Kristlik rahvaerakond nõudis ka metsa tagasiandmist kuni 25 ha. Seda lubati. Aga paariaastase ootamise ja pealekäämise järele pidid kogudused ka sellest küttematerjalist ilma jääma. Eelmisest rahvaerakonna juhi härra Tõnisson'i moodustatud valitsusest pidime meie vastu oma tahtmist eemale jääma just sellepärast, et koguduste suhtes isegi heatahtlikkust ei saadud lubada, ehk küll valitsusest ka põllumehed osa võtsid. Kui nüüd põllumeestekogud esitavad käesoleva seaduseelnõu, mille järgi kogudustele tagasi antakse 75 ha maad, armuadramaad ja 25 ha küttemetsa, siis tervitame rõõmuga seda seisukohtade ümberhindamist. Kahju ainult, et põllumeeste rühm seaduseelnõu nii hilja, mõni kuu enne valimisi, esitab, mille juures paljudel tunne on, et sellega valimiseelset meeleolu luua tahetakse. See on aga koguduste eluline ja tõsine küsimus, mida soovitav ei ole meeleolu loomiseks ära kasutada. Kristlik rahvaerakond pooldab selle seaduseelnõu komisjoni andmist ja vastuvõtmist.

J. Teetsov (põl): Teen ettepaneku, maaseaduse täiendamise ja muutmise seadus nr. 4 anda läbivaatamiseks maakomisjoni.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

9. Vabariigi Valitsuse vastamine Eesti tööliste partei Riigikogu rühma arupärimisele raudteetehistuses ette tulnud korravastaste nähtuste üle.

Teedeminister **O. Köster**: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Eesti tööliste partei Riigikogu rühma arupärimisele raudteetehistuses ette tulnud korravastaste nähtuste üle on mul au järgmist vastata. Asja selguse mõttes püüan üksikasjalisemalt vastata ja arupärimises ülestõstetud punkte käsitada.

Arupärimises on räägitud kellegist Baranov'ist, kes on vabastatud ametist seaduse- või korravastasel. Selle kohta pean tähendama, et J. Baranov on määratud remonditööliseks 16. mail 1920. aastal ja ümber paigutatud eestöötegijaks Tallinna-Kopli piirkonda 1. VII 21. Hiljem selgus, et J. Baranov ei ole suutnud oma saamatuse ja hooletuse tõttu temale alluvat

tööjagu juhtida ja töid tarvilikult korraldada, nii kui seda nõudis suure tegevusega ja laialdane tööjagu. Sellele väärnähtusele juhti mitmel korral J. Baranov'i tähelepanu. Tallinna-Kopli piirkonnas olemise ajal karistati J. Baranov'it „noomitusega“ signaalimääruste mittetäitmise eest. Et asjasse paranemist ei tulnud, viidi 1. II 27 J. Baranov üle kergemasse piirkonda, s. o. 3. piirkonda — Sooniste jaama — eeldusega, et sarnases võrdlemisi vähese liikumisega tööjaos tema suudab hea tahtmise juures korralikult oma kohuseid täita. Selgus aga, et tema tööjaos tee seisukord järjest halvemaks läks. Tee halva seisukorra eest on J. Baranov karistatud „märkusega“. Sama aasta suvel leidis aset veel järgmine juhtumine, kus liinjaoskonna juhataja abi E. Lepik tee järelevalvet toimetades leidis, et J. Baranov'it tööruhma juures ei olnud, ja töolistest keegi ei teadnud, kus eesttöötaja viibib; ka tööd ei olnud ta töölistele kätte juhatanud, ja need toimetasid tee parandust järelevalveta. Küsimust selgitades tuli ilmsiks, et J. Baranov oli teemeistri loata töölt ära jäänud ja õiendanud oma kohuseid toimetusi.

Sarnase teguviisi eest, mis osutus ametikohuste ja määruste rikkumiseks ning alla kriipsutas J. Baranov'i hooletust tee korrashoiu suhtes, avaldati J. Baranov'ile „vali noomitus hoiatusega, et järgneval süüteo korral teenistusest lahti lastakse.“

Lignes sügis ja J. Baranov'i tööjaos tee seisukorras ei olnud ikkagi paranemist märgata. Sellest välja minnes oli jaoskond sunnitud 21. IX. 27 J. Baranov'i ümber paigutama 2. Palivere piirkonda vaba oleva remonditöölise kohale kui eesttöötaja nõuetele mittevastava teenija.

Ka 2. piirkonnas jätkas ta hooletult oma ametikohuste täitmist. Teevahte kontrollides leidis kohalik eesttöötaja J. Bogdanov, et J. Baranov, kes sel korral teevahiks oli, enne rongi läbiminekut oma teejagu polnud läbi käinud ega valvekorral ei olnud.

Selle asemel, et ennast kõigiti parandada ja korralikult oma teenistuse ülesandeid täita, püüdis J. Baranov teisi mustata.

Olgugi et Baranov vahepeal teisele kohale ümber paigutatud oli, ei pidanud raudteevalitsus võimalikuks J. Baranov'it, keda nii mitmel puhul ümber paigutatud ja karistatud, ja kellel vastutusetunne ja tarvilik hool teenistuses puudub, teenistuses edasi pidada ja vabastas ta Balti eraseaduse § 4186. korras. Nüüd on asi üles võetud Vaksali puiesteel asuva kutseühingu poolt.

Et teemeister Sulg oleks omavoli tarvinud, selle kohta on juurdlusmaterjal saa-

detud Tallinna-Haapsalu rahukogu prokurörile, kes teatas, et tema juurdlusmaterjalis esinevate andmete põhjal kriminaaljälgitmise alustamiseks põhjust ei leia.

Teise punkti kohta arupärimises oleks mul järgmist öelda: 16. augustil 1926 Valga jaamakorraldaja Tein, kontrollides jaama pööranguid ja nende teenimist segarongi nr. 19 vastuvõtmise eel, leidis pöörangute postil valvekorra teenistuses oleva rööpaseadja Staroi — astus valvekorra teenistusse kell 19,00, kontrollimist toimetati kell 21,30 — vahiputkas lamamas viinastatud olekus. Tein'i märkuse peale sarnase korratu teenistusekohuste täitmise kohta hakkas Staroi vanduma ja Tein'i söimama. Tein kandis juhtumusest ette jaamaülem Särm'ile. Viimane ilmus pöörangupostile, kus jällegi leidis Staroi putkas, selle asemel et pööranguid rongi vastuvõtmise eel valvata. Ka jaamaülema märkuse peale hakkas Staroi lärmitsema. Sellepeale kutsuti Staroi jaama kontorisse, kus arsti abi härra Hanson'i osavõttel ta üle vaadati ja leiti, et Staroi viinastanud ja oma teenistuse kohuseid täita ei või, mille kohta seati kokku ka vastav akt nr. 16, 16. VIII 26 arsti allkirjaga. Seega ei vasta tööle rkl. Martinson'i ütetus, et arst olla Staroi kaineaks tunnustanud. Politseiprotokolli kokku seatud ei olnud, sest selleks ei olnud tarvidust. Sellejärele tagandas jaamaülem Staroi valveteenistusest ja käskis teda kontorist lahkuda. Vaatamata aga sellekohastele mitmekordsetele ettepanekutele Staroi kontorist ei lahkunud, vaid lärmitse edasi, sellega tööd segades. Vahepeal oli segarong nr. 19 sisse jõudnud, ja et jaama teenijad viimase juures ametis olid ja ei olnud kedagi, kes Staroi'd oleks kontorist kõrvaldanud, võttis jaamaülem ise Staroi õlast kinni, et teda kontorist välja saata. Peale seda on Staroi maha kukkunud, kust politsei ta ära koristas.

Raudteevalitsus ei leidnud võimalikuks Staroi'd teenistuses edasi pidada, sest sarnased teenijad võivad osutada hädaohtlikuks rongide liikumisele, ja vallandas ta ametist 1. oktoobrist 1926. Seega juba vana asi.

Staroi andis jaamaülem Särm'i peale vägivalla tarvitamise kohta kohtusse kaebuse. Rahukogu ei leidnud kaebuse põhjendatuks ja lõpetas selle asja ära.

Kolmanda ülestõstetud küsimuse kohta — vagunipuhastajate töötasust oleks mul järgmist öelda: Tallinna laiarööpalise jaamas on raudteevalitsuse eelarve järgi ette nähtud 30 vagunipuhastajat palgaga 55 kr. kuus. Suve ajaks, 3 kuuks, on lubatud juurde võtta 8 puhastajat. Puhastusetöö on ära jaotatud kahele vahetusele, kellele tööajaks on mää-

ratud 8 tundi. Augusti- ja septembrikuul tuli puhastada igapäev 85 vagunit. Et vaguni-puhastajatest oli neil kuudel puhkusel läbiseigi 2—3 isikut, siis langes ühele puhastajale keskmiselt 2,4 vagunit. Kui puhastajad neile määratud arvu vaguneid hariliku tööaja, s. o. 8 tunni jooksul ära ei puhasta, siis tuleb selle töö äratemiseks töö olla ka üle 8 tunni. Vabariigi Valitsuse otsuse järgi 31. jaanuarist 1923, Riigi Teataja nr. 48/49 — 1923, ei tule ületunni töötamise eest jooksva töö äratemiseks riigiteenijaile eritasu maksta.

Aasta kohta riigiteenijaile ettenähtud kuulisest puhkuseajast on võimalik olnud vaguni-puhastajaile anda igähele 2 nädalat.

Ei saa vast normaalseks pidada, et piiratud krediitide tõttu ei ole saadud võimaldada määratud puhkeaja. Seda küsimust kavatseb Vabariigi Valitsus kaalumisele võtta olukorra parandamise sihis.

H. Martinson (tp): Arupärijate nimel teatan, et arupärijad vastusega rahuldatud ei ole, ja teen ettepaneku, läbirääkimisi pidada ühel järgmisel Riigikogu arupärimis-koosolekul.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

10. Riigi kunst- Hariduskomisjoni tööstuskooli aruandja L. Raudseadus — kepp: Käesolev riigi I lugemisel. kunsttööstuskooli seadus tundub osalt sarnasena tehnikumi seadusele, mis paari kuu eest vastu võeti. Ka siin on kavatsus teatud mõttes tehnilist haridust anda õpilastele. Muidugi on see tehnika peenem ja selle juurde tuleb veel loova kunsti oskus. Sellest ka oleneb kooli nimetus — kunsttööstuskool. See kool töötab juba veneaegse põhikirja järgi, mis kinnitatud selleaegse Vene ministeeriumi poolt 1917. a. Sellel koolil on olemas kogemusi, ta sai kujuneda kindlal alusel veel enne, kui hakkasid töötama Eesti vabariigi koolid, ja sellepärast pole selle kooli ajaloos olnud sarnaseid kõikumisi, nagu leiame tehnikumi

ajaloos. Kui käesoleva seaduseelnõu välja-töötamisega lõpule jõuti, ja see sündis umbes aasta eest, siis oli see töö kergem selle tõttu, et kool oli juba töötanud kindlal alusel mitu head aastat. Kunsttööstuskoolil on samuti nagu tehnikumil üld- ja eriaeste. Kuid lahku läheb see kool tehnikumist selles mõttes, et eriaestmele lisatakse meistrite jaoks juurde üheaastane kursus. Kunsttööstuskool on samuti liikuva iseloomuga nagu tehnikum — võetakse vastu õpilasi, kes sooritanud 6-aastase algkooli õppekava, võetakse vastu ka keskkoolidest.

Hariduskomisjon ühines nende põhimõtete-ga, mis olid esitatud Vabariigi Valitsuse poolt, kuid tegi siin ja seal redaktsioonilisi parandusi, aga ka mõni sisuline parandus võeti vastu. Näiteks liideti juurde õppejõududele ja meister-instruktorile ning arstile varahoidja amet. Vabariigi Valitsuse poolt esitatud eelnõus ei olnud ette nähtud õpilastevanemate esindus. See võeti samuti selle kooli põhikirja.

Mõnes paragrahvis täiendati kooli tegevus, nagu see väljendub erilisemalt § 44., mis on kunsttööstuse arengu huvides Eestis. Pikemaid läbirääkimisi sünnitas õiguseandmine õpilastele, et nad võiksid vabastatud olla kaitseväe teenistusest kuni 23. eluaastani. Leiti, et oleks otstarbekohane, kui need õigused oleksid ära määratud mitte ainult üksikutes seadustes, ühe või teise kooli põhikirjas, vaid et vastav paragrahv võetakse Kaitseväeteenistuse seadusesse.

Suuri lahkuminekuid arutamisel ilmsiks ei tulnud, nii et komisjoni enamuse ja paljudes paragrahvides isegi täie koosseisu nimel teen ettepaneku,

käesolev seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on seaduseelnõu I lugemisel vastu võetud.

Päevakord on läbi.

Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 17.50 min.

Algkirjale alla kirjutatud:

Riigikogu esimees **K. Einbund**.

Sekretär **A. Tammann**.